

วังกิเลสวัน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรมนะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะจะทำให้ชีวิตของเราประสบความสำเร็จ ประสบความสำเร็จและทางโลกและทางธรรม ถ้าทางโลกนะ คนที่มีธรรม เห็นไหม กลิ่นของศีลหอมทวนลม กลิ่นของศีล กลิ่นของธรรม คนมีศีลมีธรรมหอมทวนลม ทวนลมเพราะทุกคนปรารถนา ทุกคนอยากมีคนที่อยู่เคียงข้างเป็นคนที่มีคุณธรรม เพราะเขาไม่เบียดเบียนเรา เขาอยู่กับเราด้วยความร่มเย็นเป็นสุข เห็นไหม ถ้ามีธรรมจะประสบความสำเร็จทั้งทางโลกและทางธรรม

แล้วทางโลกละ ทางโลกเราเกิดมาเป็นมนุษย์ นี่ทางโลก แล้วทางธรรมละ? ทางธรรมก็มนุษย์อีกนั่นแหละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็เกิดเป็นมนุษย์ เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เจ้าชายสิทธัตถะเวลาประพฤติปฏิบัติธรรมขึ้นมา เห็นไหม วันวิสาขบูชา ได้ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะความเป็นธรรมอันนั้น เห็นไหม เป็นครูสอนตั้งแต่พรหมลงมาเลย สอน ๓ โลกธาตุ สอนได้ทุกๆ คน สอนเทวดาก็ได้ สอนพรหมก็ได้ สอนมนุษย์ก็ได้ แต่สัตว์นรกอเวจีเวลาสอนเขาเนี่ยเขาจะรับฟังหรือเปล่า ถ้าเขาไม่รับฟัง เห็นไหม คนทุกข์คนยากขึ้นมาเขาก็ปรารถนาของเขาเหมือนกัน

ถ้าคนมีคุณธรรมจะมีความสุขทั้งทางโลกและทางธรรม ทางโลก เห็นไหม เรามีความสุขของเรา แต่ถ้าทางโลก ถ้ากิเลสเขามอง เขาบอกคนไม่มีความสุข คนถือศีล คนจิตซัด คนไม่มีรสชาติ นี่เขาว่าของเขาอย่างนั้น นี่ความเห็นของกิเลสนะ ถ้ากิเลส เห็นไหม นี่วังน้ำวน มันเวียนวน

ของมันอยู่อย่างนั้นแหละ นี่วังน้ำวน นี่เป็นเรื่องของกิเลสตัดหาความทะยานอยาก เรื่องของโลก
เขา

ฉะนั้น เวลาเราเกิดขึ้นมาเราก็เกิดขึ้นมาจากโลก ทีนี้ เกิดขึ้นมาจากโลกนี้เราแสวงหากัน
ใหม่ เราแสวงหาเพราะอะไร เพราะเรามีสติปัญญาของเรา ถ้าเราไม่มีสติปัญญา เราขยับยั้งความคิด
เราไม่ได้ ความคิดของเรามันโดนควบคุมด้วยอวิชชา อวิชชาคือตัดหาความทะยานอยาก คือมัน
ล้นฝั่ง คำว่า “ล้นฝั่ง” คือว่ามันไหลของมันไปเรื่อยๆ มันไหลมันล้นข้ามฝั่งไปอย่างนั้นนะ มันไม่
มีขอบเขตของมัน แต่เพราะเรามีสติปัญญาของเรา เราถึงขยับยั้งของเรา

ถ้าเราไม่มีสติปัญญาของเรา เวลาตัดหา มันเลี้ยวมนะ ทำอย่างนั้นแล้วดี ทำอย่างนั้นแล้วดี
มันจะไปหมดคนะ แล้วทำแล้วไม่เคยดีสักอย่าง เพราะทำไปแล้วมีแต่ความทุกข์ในหัวใจทั้งนั้นนะ
แต่ถ้าเราจะมีธรรมของเราละ ทำหน้าที่การงานของเรา เราก็มีสติปัญญาของเรา เห็นไหม เรามี
สติปัญญาของเรา เราทำของเรา ถ้ามีสติมีปัญญา มันไม่น้อยเนื้อต่ำใจ ความน้อยเนื้อต่ำใจ คนที่
ทำงานไม่ประสบความสำเร็จ เพราะมันคิดของมันไป มันน้อยเนื้อต่ำใจของมัน มันทำอะไรก็ทำ
ไม่มีสติปัญญายังคิด

ถ้ามีสติปัญญายังคิด คนเรามีศักยภาพนะ ถ้าทำหน้าที่การงานโดยศักยภาพ งานนั้นก็ควร
จะได้ผลพอสมควร แต่คนมีศักยภาพ แต่หัวใจของมันนะมันว่าเหวี่ยง หัวใจของมันไม่มีหลักมี
เกณฑ์ เห็นไหม หัวใจไม่มีสติปัญญาของมัน มันเรียกร้องอย่างเดียว แต่มันไม่ชวนขวยของมัน นี่
พูดถึงว่าทำงานทางโลก

แล้วถ้างานทางธรรมละ ถ้าทำงานทางธรรมนะ เราจะควบคุมหัวใจของเรา เพราะการ
ทำงานทางธรรมมันทำด้วยหัวใจใจ การทำงานทางโลกนะเขาใช้มือ ใช้สมอง เขาใช้ต่างๆ ทำ
หน้าที่การงานของเขา แต่เวลาทำงานทางธรรมของเรา เห็นไหม เติบงกรรมนั่งสมาธิภาวนาก็
ความสงบระงับของใจ ถ้าใจไม่สงบขึ้นมาละ สิ่งใดจะเป็นธรรมละ

ถ้าขาดสติ ไม่มีสมาธิขึ้นมา สิ่งที่เกิดขึ้นมา งานนั้นมันไม่เป็นงานขึ้นมาหรอก เวลาทำ
หน้าที่การงานของเขา เขาขาดสติของเขา งานนั้นก็พลั้งพลอ งานนั้นก็เสียหายเหมือนกัน แต่เวลา
มาปฏิบัติของเราถ้าขาดสตินะ มันสักแต่ว่าทำ

เวลาครูบาอาจารย์ท่านคอยเตือนสตินะ เวลาเราเดินไปเดินมาขาดสติ ท่านบอกว่าซากศพเดินได้นะ คูลิ คนมีชีวิตมันเหมือนคนตาย คนตายมันซากศพ ซากศพมันเดินได้เพราะอะไร เพราะมันไม่มีจิตวิญญาณไง ทั้งๆ ที่มันมีวิญญาณครองในหัวใจนั้น ถ้าไม่มีวิญญาณครองในหัวใจนั้น เขาจะเดินไปได้อย่างไร เห็นไหม ดูเวลาคนตาย ๑๒ ชั่วโมงก็แข็งแล้ว เห็นไหม เป็นซากศพ ซากศพเวลามันแข็งขึ้นมาเหมือนท่อนไม้ท่อนฟืน เขาเอาไว้ทำไมนะ? เขาเอาไว้เผาทิ้งไง เพราะอะไร เพราะว่าสิ่งสิ่งนั้นเป็นที่หน้ารังเกียจกับเขา

แต่ถ้าเวลาคนมีสติ ร่างกายก็ยังเคลื่อนไหวได้ มีสติปัญญาที่เราจะประพฤติปฏิบัติของเราได้ ฉะนั้น ถ้าคนมีสติปัญญา เวลาเคลื่อนไหวไปไหนมันจะมีสติของมัน ถ้ามีสติของมัน การเคลื่อนไหว การเหยียด การกู่ต่างๆ การมีสติ ความผิดพลาดมันก็ไม่มี ถ้าความผิดพลาดมันไม่มี

ความผิดพลาดอันนั้นมันทำแล้วมันไม่ต่อเนื่อง ความว่าต่อเนื่อง เราจะประพฤติปฏิบัติธรรมใจ “เธอจงมีธรรมเป็นที่พึ่งเถิด อย่ามีอย่างอื่นเป็นที่พึ่งเลย” เราก็แสวงหากันอยู่นี้ไง

เราเกิดมาเป็นโลกนะ เกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้าคนเกิดมาเป็นมนุษย์ สิ่งที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นคนที่ประเสริฐ ความที่จะประเสริฐของเรา เราจะประเสริฐจากที่ไหนล่ะ ถ้าเราจะประเสริฐของเรา นี้เราประเสริฐจากภายใน ถ้าภายในของเราประเสริฐ คนจนผู้ยิ่งใหญ่ นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาบัญญัติมา เห็นไหม มีบริวาร ๘ เท่านั้น พระเราเวลาบวชมาแล้ว สมบัติส่วนตนก็มีบริวาร ๘ ทั้งนั้น สิ่งต่างๆ นี้เป็นของสงฆ์ เป็นของกลาง สิ่งที่เป็นของกลางนี้เราใช้ร่วมกันที่นี่ ใช้ร่วมกัน สิ่งที่คุณแลกกันมันก็เหมือนสังคัมสังคัมหนึ่ง สังคัมหนึ่งกับสังคัมหนึ่ง เวลาเขาช่วยเหลือเจ้าจางกันนะ สังคัมนั้นมันจะมีความร่มเย็นเป็นสุข

ร่างกายของเราถ้ามันปกติ การเคลื่อนไหวต่างๆ มันก็ปกติ ถ้าร่างกายของเราเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมา ร่างกายเรามันขัดแย้งกัน มันไม่เป็นปกติแล้ว นี่ก็เหมือนกัน ความเป็นไปของเรา ถ้ามันอยู่ในศีลในธรรมมันก็เป็นประโยชน์ทั้งนั้นนะ

ฉะนั้น ถ้าเป็นทางโลก สิ่งต่างๆ เกิดขึ้นมา เวลานั้น เวลามันมีน้ำของมันขึ้นมา เวลาฤดูน้ำหลาก เวลานั้นน้ำแรง มันกระโจนมา น้ำเคลื่อนไหวมา มันวังน้ำวน มันดูสิ่งต่างๆ เข้าไปในวังน้ำวนนะ แล้วถ้าเวลาหน้าแล้งล่ะ น้ำเกิดแห้งไป มันไม่มีสิ่งใดเป็นประโยชน์กับใครเลย เห็นไหม หน้า น้ำ น้ำก็หลาก น้ำก็ท่วม หน้าแล้ง มันก็ไม่มีสิ่งใดจะเป็นประโยชน์ดำรงชีวิต นี่เรื่องโลกๆ นะ

ฤดูกาลต่างๆ มันทำให้เกิดสิ่งมีชีวิต ทำให้เกิดโลก โลกที่เกิด การตายและการเกิด เวลาเกิด แล้วตาย เห็นไหม เกิดในสังคมนี ที่ไหนมีน้ำก็สิ่งมีชีวิต พืชพันธุ์ชั้นสูงอาหารอุดมสมบูรณ์ เวลาขาดน้ำนะ พืชพันธุ์ชั้นสูงอาหารมันก็ต้องแห้งตายเป็นธรรมดา นี่เรื่องโลกเป็นแบบนี้

แต่ถ้าเรื่องกิเลสวันละ เวลากิเลสมันวนไปนะ เห็นไหม วังน้ำวนมันดูทุกอย่างเข้าไปสู่วังน้ำวนนั้น แล้วมันก็หลุดลงไปสู่ใต้ผิวน้ำนั้น เห็นไหม มันทำให้สิ่งนั้นตายได้ สิ่งนั้นขาดชีวิตไปได้ มันดูของมันไป แต่มันก็ไปโผล่ที่อื่นของมัน เพราะมันเป็นเรื่องฤดูกาล มันเป็นเรื่องธาตุ เป็นเรื่องของโลก เป็นเรื่องฤดูกาล เห็นไหม

โลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา

มันเป็นทุกข์จริงๆ หรือ? มันเป็นอนิจจัง เพราะธรรมชาติมันเป็นแบบนี้ แต่ผู้ที่ฉลาดเขาก็ใช้สิ่งนั้นเพื่อเป็นประโยชน์กับเขา เขาปลูกพืชอายุสั้นเพื่อให้มันทันน้ำนั้น ถ้าปลูกพืชอายุที่มันยาว มันต้องการน้ำนั้น เวลานั้นแล้ง พืชมันก็ตาย นี่คนที่เขามีสติปัญญา เขารู้ของเขา แล้วหาน้ำน้ำหลากมาเขาเตรียมไว้เลย เตรียมว่าเขาจะหาผลประโยชน์อะไรจากกระแสน้ำหลากนั้น เห็นไหม เขาเตรียม

ถ้าคนเขาจะล่องแพของเขา เขาจะเตรียมการของเขา เขาจะตัดฟันตัดไม้ของเขา เวลานั้นมา เขาจะล่องไปกับน้ำนั้นไปถึงเป้าหมายของเขา นั่นเรื่องของโลก เขาก็ต้องมีการบริหารจัดการของเขา ถ้าคนฉลาด เห็นไหม อยู่กับโลก นี่คนที่มิธรรม แม้แต่ทางโลก คนมิธรรมก็เป็นประโยชน์กับทางโลก ถ้าเรามีธรรมเพื่อเป็นทางธรรม มันก็เป็นประโยชน์กับเรา ถ้าประโยชน์กับเราละ

เวลากิเลสมันวน มันหมุนเวียนของมันไป นี่เวลาเกิด เห็นไหม อวิชชาพาเกิด เราก็ไม่รู้ที่เราเกิดมาจากอะไร เวลาทางโลกเราบอกว่าเราเกิดมาจากพ่อจากแม่ แต่ถ้าจิตของเราไม่มีเวรไม่มีกรรมมันจะเอาสิ่งใดมาเกิด เห็นไหม นี่วังกิเลสวัน พอมันเกิดขึ้นมา เวลาเกิดขึ้นมา ถ้ามีพ่อแม่ที่ดี เลี้ยงดูเรามาด้วยความสุขความสะอาดสบาย ถ้าเกิดมาด้วยเวรด้วยกรรม เราก็ขัดสนของเรา เราก็ต้องเจริญเติบโตของเรา มันไม่เหมือนกัน เห็นไหม

แต่เวลาความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดในหัวใจของเรา เวลาสิ่งที่มันเกิดขึ้นมาในหัวใจ เห็นไหม นี่มันวนของมันไป กิเลส เห็นไหม เดี่ยวคิดดี เดี่ยวคิดร้าย เดี่ยวคิดเรื่องสิ่งที่มาแผดเผาตัวเอง แต่สิ่งที่เชือดตัวตัวเองมันจะคิดมาได้อย่างไรละ สิ่งที่เกิดไปเชือดตัวเอง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าภาระนะ แต่ก่อนคนเรายังโง่อยู่ ไม่มีที่พึ่งอาศัย ก็ถือน้ำถือน้ำกันไป เห็นไหม บุษบาไฟ บุษบาพระอาทิตย์ บุษบาภูเขา บุษบาต่างๆ บุษบาเทพเจ้า เพื่อให้คุ้มครองดูแลของตัว ให้คุ้มครองดูแลเรา เพราะคนเรามันไม่มีที่พึ่งไง แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาเนะ เวลาไม่มีสิ่งใดมีความทุกข์ยาก มีความต่างๆ เธออย่าเสียใจ อย่าคร่ำครวญ อย่าร้องไห้ เธอต้องมีสติปัญญา ทำความดีของเรา อุทิศส่วนกุศลให้ต่อกัน เพื่อประโยชน์กับเรา

เห็นไหม เราเท่านั้น มนุษย์ผู้ที่มีจิตวิญญาณนี้จะรักษาหัวใจของเราได้ ถ้ารักษาหัวใจของเราได้ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาออกค้นคว้านะ ค้นหาโมกขธรรม เวลาประพฤติปฏิบัติกับเจ้าลัทธิต่างๆ นั้นเขาก็แสวงหาเหมือนกัน แต่ทำไมเขาปฏิบัติของเขาแล้วทำไมของเขาไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ละ แต่เขาก็พอใจของเขาไหม? เขาพอใจของเขา เขาว่าสิ่งนั้นเป็นที่สุดแห่งทุกข์ของเขา เขาปฏิบัติจนคิดว่าเขาเป็นพระอรหันต์กันนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเขา เพราะเขาเป็นพระอรหันต์เหมือนกัน แต่พระอรหันต์ในความรู้สึกลึกซึ้งลึกซึ้งของเขา ไม่ใช่ความจริง ไม่ใช่สังขาร ถ้าสังขาร เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลามาประพฤติปฏิบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นี้ธรรมมันเป็นแบบนี้ เพราะธรรมมันเป็นแบบนี้ เวลาอาสาชกขญาณชำระอวิชชา ชำระกิเลส เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะชนะมาร ในบุคลาธิษฐานบอก พญามารจะมาทำลายบัลลังก์การทำประพฤติปฏิบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี้เอาพญามารมาน้ำท่วมต่างๆ จะมาทำลายตบะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกกับมาร “มารเอ๋ย เราเคยทำคุณงามความดีไว้มหาศาล เราจะเอาแม่ธรณีนี้เป็นพยาน เราได้ทำบุญกุศลของเราไว้ เราได้หลั่งน้ำสิโนชกไว้กับแผ่นดินนี้ไว้มากมาย”

พูดถึงนางธรณีมาบีบมวยผม น้ำนั้นออกจากมวยผมนั้นชำระล้างมาร มารตายหมดเลย เห็นไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะชนะมาร เห็นไหม ประพฤติปฏิบัติในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อาสาชกขญาณชำระอวิชชา ทำลายพญามารออกไปจากหัวใจดวงนั้น ถ้าทำลายหัวใจดวงนั้นนะ มันเห็นโทษไหม

เพราะมาร เพราะอวิชา ปู่ของมาร เห็นไหม พ่อของมาร ลูกของมาร หลานของมาร มัน หลอกหลวงมาตลอด นี่วังกิเลสมันวน มันวนมาอย่างนี้ มันวนให้จิตเวียนตายเวียนเกิดมามหาศาล ถ้าจิตเวียนตายเวียนเกิด คนที่สร้างเวรสร้างกรรมไว้ เวลากรรมมันให้ผลรุนแรง เวลามันเกิดนี้ กิเลสพาเกิดนะมันวนไปไหน

วังกิเลสวันมันทำให้เราเกิดทุกข์เกิดยากใช้ไหม เกิดในนรกอเวจี เกิดในที่ลุ่มๆ ดอนๆ แต่ ถ้าเวลาทำคุณงามความดีของเรามันก็ยังเกิดนะ เกิดสูงเกิดต่ำขนาดไหนมันก็ยังพาเกิด นี่พูดถึงวัง กิเลสวันมันวนให้จิตนี้เวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วเห็นสภาวะสิ่งที่ตามความเป็นจริง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนบุญเพนิวาสนุสติญาณขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าไป เห็นตั้งแต่พระเวสสันดรไป สร้างแต่คุณงามความดี เห็นไหม นี่วังกิเลสวัน ถึงจะเป็นกิเลส แต่จะเป็นกิเลส นี่วังน้ำวน เห็นไหม เวลาวังน้ำวนมันหมุนของมันไป มันจะลาก เอาแร่ธาตุ เอาสิ่งต่างๆ มาเพื่อประโยชน์ในการกสิกรรม เห็นไหม เวลาน้ำไหลป่ามา มันท่วมท้น ไป มันได้ชำระล้างสิ่งที่เป็นเรื่องของเพลิงะ เรื่องของศัตรูพืช มันได้กำจัดไป เห็นไหม เวลาปลูก พืชขึ้นมามันก็เจริญงอกงามเพราะมันมีปุ๋ย

เวลาน้ำหลากมามันยังชำระล้างสิ่งของที่แร่ธาตุสารอาหารต่างๆ มาเพื่อการกสิกรรม เวลาทำ คุณงามความดีของเรา เราสร้างด้วยบุญกุศลของเรา เวียนตายเวียนเกิด วังกิเลสวันมันก็เกิดสูงๆ เกิดในเทวดา อินทร์ พรหม เกิดต่างๆ นี่มันเวียนของมันไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็น การเกิดและการตายของจิตดวงหนึ่ง มันเศร้าสลดใจ ต้องเวียนตายเวียนเกิด เวลาองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าไปที่ยวสวน เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย นี่สร้างบุญกุศลขึ้นมาจนได้เป็น เจ้าชายสิทธัตถะ พระเจ้าสุทโธทนะกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูมาเพื่อเป็นจักรพรรดิ คูแลมมหาศาลเลย แต่ เพราะได้บุญกุศลอันนั้นมา มันสะเทือนใจว่า ถ้าเราอยู่อย่างนั้นเราก็ต้องเกิด ต้องแก่ ต้องเจ็บ ต้อง ตาย เหมือนเขา เราจะเกิดมาชาติหนึ่งมาเกิด มาแก่ มาเจ็บ มาตายให้มันสูญเปล่าไปอีกหรือ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันเตือนสติอย่างนี้ คนมีความมุ่งมั่นอย่างนี้ เวลาออกประพฤติปฏิบัติมัน ก็มีกำลังของมัน นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เราอยู่ทางโลก เราก็ศึกษาทางโลกของเรา เกิดมาเป็นคนก็มีหน้าที่การงานทั้งนั้นนะ เราหาอยู่หากินของเรานะ หาอยู่หากินด้วยน้ำพักน้ำแรง

ของเรา ด้วยสติปัญญาของเรา เราก็มีสติปัญญาของเรา ถ้าเห็นโทษเห็นภัย เรามาประพฤติปฏิบัติ เราวางสิ่งนั้นมา ประพฤติปฏิบัติเพื่ออะไรล่ะ

เห็นไหม วังกิเลสวัน เราจะชำระล้างกิเลสของเราให้ได้ ถ้าเราชำระกิเลสของเราให้ได้ เพราะ สติปัญญา เพราะมีศรัทธา มีความเชื่อ ถ้าไม่มีศรัทธาความเชื่อ การประพฤติปฏิบัติมันมาจากไหน คุณต้นไม้สิ ต้นไม้ที่มันจะเจริญงอกงามขึ้นมาเขาต้องรดน้ำพรวนดินมัน เขาต้องให้ปุ๋ยมัน เขาต้อง รักษา มัน เห็นไหม นั่นเป็นต้นไม้ ต้นไม้เป็นสิ่งที่มีชีวิต ถ้ามีคนดูแลรักษามันก็เจริญงอกงามของมัน ถ้าไม่มีคนดูแลรักษา คุณต้นไม้ป่าสิ ไม้ป่ามันก็ต้องดำรงชีวิตของมัน เวลามันล้ม มันเกิดเถาวัลย์ เกิดต่างๆ มันหมดอายุของมัน มันล้มของมัน มันก็จะเป็นอาหารของสัตว์ต่างๆ ของพืชต่างๆ ที่จะอาศัยสิ่งนั้นเป็นที่อยู่ของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตใจของเรา ถ้ามีศรัทธามีความเชื่อ มันก็จะดูแลรักษา ไม่ให้ต้นไม้ล้ม มันล้มไป ไม่ศรัทธาความเชื่อนี้มันล้มไป ถ้าไม่ล้มไปมันก็มีสติปัญญา มันมีการกระทำของมัน ขึ้นมาตามความเป็นจริง ถ้าเรามีสติปัญญา แม้แต่ว่าวังกิเลสวันมันก็วนลงสูงลงต่ำเหมือนกัน แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา ถ้าเรามีสติปัญญา เราจะดูแลใจของเรา

เราอยู่ในสังคม ผู้ที่มีอำนาจ ในสังคมสังคมก็เหมือนกัน ผู้ปกครอง ถ้าเขาไม่มีธรรมในหัวใจ ของเขาจะ ถ้าผู้เข้ามา มันหวาดมันระแวง มันทั้งหวาดทั้งระแวง ทั้งหวาดหวั่นในหัวใจ นี่เวลา แสดงธรรม ไม่ใช่แสดงเพราะรัก ลำเอียงเพราะรัก ลำเอียงเพราะชัง ลำเอียงว่าไม่ใช่พวกเรา ลำเอียง เห็นไหม ถ้ามันมีความหวาดระแวงอยู่ มันหวาดระแวง คำว่า “หวาดระแวง” มันจะมี ความสุขไหม ความหวาดระแวง เราทำสิ่งใดไปถ้าเป็นประโยชน์ขึ้นมา เขาจะมองว่ามันเป็น ประโยชน์ตามเนื้อผ้ามันไหม นี่วังกิเลสวันนะ เราก็มีกิเลส แล้วครูบาอาจารย์ของเราก็มีกิเลส กิเลสกับกิเลสมันก็ระแวงต่อกัน ถ้าระแวงต่อกันมันจะมีความร่มเย็นเป็นสุขไหม นี่สังคมมันเป็น แบบนั้น

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราอยู่สังคมทางโลก เราทำหน้าที่การงานขึ้นมา ถ้าหัวหน้าของเรา หวาดระแวงเรา เขาไม่มีสิ่งใดจะเป็นประโยชน์อะไรกับเราเลย แล้วทำไมต้องมาเจออย่างนี้ล่ะ นี่ ใจ วังกิเลสวัน มันเวียนตายเวียนเกิด มันเกิดไปเจอกัน ถ้ามันเวียนตายเวียนเกิด ทำไมเราไม่เจอแต่ คนดี ๆ ละ ทำไมเราไม่สร้างแต่ความรู้สึกรักดี ๆ ในหัวใจของเราล่ะ ในหัวใจของเรา เดี่ยวคิดดี เดี่ยวคิดชั่ว เดี่ยวคิดร้าย เห็นไหม ทำไมหัวใจเรามันคิดได้หลากหลายขนาดนี้ ทำไมเราไม่มีสติ

ยับยั้งใจของเราขนาดนี้ แม้แต่ใจเรายังรักษาไม่ได้เลย แล้วเราจะไปให้สังคมสมาคมความปรารถนาของเรา เราคิดสิ่งใด เราปรารถนาสิ่งใดจะให้ประสบความสำเร็จตลอดไปทุกๆ เรื่อง มันเอามาจากไหน

ถ้าไม่มีจากไหน เห็นไหม นี่ไง ภัยของวิญญูะ ผลของวิญญูะมันเป็นแบบนี้ ถ้าผลของวิญญูะมันเป็นแบบนี้ เราเห็นโทษของมันไหม ถ้าเราเห็นโทษของมัน เราจะทำอย่างไรให้พ้นจากมันไป แล้วให้พ้นจากมันไป ไม่ใช่พ้นจากมันไปโดยสักแต่ว่า เห็นไหม

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“เธอจมองโลกนี้เป็นสักแต่ว่า เธอจมองทุกขนี้เป็นสักแต่ว่า สักแต่ว่าทุกข สักแต่ว่าโลก ไม่มีสิ่งใดอย่างนี้เลย”

แล้วผู้ที่ประพฤติปฏิบัติพิจารณาตามที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการน่ะ เป็นพระอรหันต์ไปหมดเลย เป็นพระอรหันต์ไปเพราะอะไรล่ะ? เป็นพระอรหันต์ไปเพราะจิตใจเขาสูงส่ง เขาประพฤติปฏิบัติของเขา จิตใจของเขาต้องมีสัมมาสมาธิ จิตใจของเขาต้องมีหลักมีเกณฑ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงแสดงธรรมแบบนั้น

แต่เวลาถ้าจิตของเขาถ้ายังไม่มีหลักมีเกณฑ์นะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม เห็นไหม อนุปูปพิภคา เรื่องของท่าน เรื่องของการเสียสละ เป็นอย่างนี้ทั้งหมดล่ะ เพราะอะไร เพราะพูดอริยสัจไปเขาก็ไม่เข้าใจ ถ้าเขาไม่เข้าใจนะ อริยสัจมันจะเป็นประโยชน์อะไรกับเขา ถ้าพูดอริยสัจเขายังบอกเลยว่าสิ่งนั้นมันจะเป็นประโยชน์อะไรกับเขาล่ะ แต่ถ้าบอกว่าเรื่องทำบุญกุศลแล้วจะได้ไปสวรรค์ไปต่างๆ เขาก็พอใจของเขา เห็นไหม

ถ้าจิตใจเขาควรแก่การงาน จิตใจควรแก่การงาน พระพุทธเจ้าถึงจะสอนไ้ว่า โลกนี้สักแต่ว่ามันไม่มีหรอก มันไม่มี ไม่มีเพราะอะไร เพราะเราไปยึดมันถือมันมันเองใจ แต่ถ้าจิตใจของคนที่ไม่ใช่หลักมีเกณฑ์ พูดอย่างใดก็ไม่เข้าใจ ถ้าไม่เข้าใจ ถึงบอกว่า “สักแต่ว่า สักแต่ว่า” นี่เราก็คิดของเราอย่างนั้นว่าสิ่งนั้นจะเป็นธรรมๆ นี่วังกิเลสวันนะ สิ่งที่จะเป็นประโยชน์ ถ้ากิเลสมันเอามาใช้มันจะเป็นโทษหมดเลย มันเป็นการทอดธุระ

เราทำหน้าที่การงานของเรา งานของเราควรจะได้ประโยชน์กับเรา ได้ผลกับเราถ้าเราทำจริงจังของเรา งานสิ่งนั้นมันก็จะประสบความสำเร็จมา แต่ด้วยการกระทำของเรา ถึงแล้วก็ทอดธุระเลย ปฏิบัติธรรมแล้วๆ ธรรมะเป็นธรรมชาติ...มันทอดธุระของมัน ถ้ามันทอดธุระ คนทอดธุระ คนปล่อยวาง มันจะเป็นความจริงขึ้นมาใหม่ละ

เริ่มต้น ถ้ามันเป็นจริงนะ นี่วังกิเลสวัน กิเลสมันไม่ให้เราประสบความสำเร็จ ไม่ให้ทำอะไรชนะมันเลย เพราะถ้าเราได้ชนะ เราจะได้เห็นโทษของมัน เห็นโทษของกิเลส คนที่เห็นโทษของกิเลสมันจะระวัง เรารู้ว่าร่องทางนี้มันมีเสือร้าย มันมีสิ่งต่างๆ ที่จะคอยทำให้เราผิดพลาดไป เราจะเดินทางเส้นทางนั้น เราต้องมีสติ เราต้องระวังตัวเราตลอดเวลา ถ้าระวังตัวตลอดเวลา กิเลสมันก็ทำร้ายเราไม่ได้ ถ้าเราเห็นโทษของมัน เราก็ต้องตั้งสติ พอตั่งสติของเราละ นี่ก็คอย่างนี้แล้ว มันจะจบด้วยที่ว่าเราปล่อยไหลทุกทีเลย แล้วพอปล่อยไหลขึ้นไปแล้ว พอรู้สึกตัวขึ้นมาก็เสียใจทุกทีเลย เห็นใหม่ วังกิเลสวัน

ถ้าเป็นความหวาดระแวงกัน ในสังคมมันก็เป็นเรื่องที่ไม่เป็นการน่าไว้วางใจ ถ้ามันเป็นเรื่องภายในของเรานั้นก็ให้เป็นทุกข์เป็นภัยกับเราตลอดไป ถ้าเราจะเริ่มประพฤติปฏิบัติของเราละ เราจะมีอำนาจาสนาที่จะพ้นจากกิเลสไป เราจะทำอย่างไร ถ้าทำอย่างไร เห็นใหม่ วังกิเลสวันมันมีกับเราอยู่แล้ว ถ้ามันมีกับเราอยู่แล้วนะ ถ้าเราเปรียบเทียบมาเป็นบุคลาธิษฐานจากภายนอกเข้ามา เราจะเห็นภาพชัดเจนเข้ามา แต่เวลามันเป็นความจริงของเรา เราหาไม่เจอ เราหาไม่เห็น เรามองไม่เห็นว่าการกิเลสเราเป็นแบบใด ถ้าเราคิดสิ่งใด เราทำสิ่งใด เราก็มองสิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเราทั้งนั้นนะ

สิ่งที่เป็นประโยชน์นะ มรรคหยาบฆ่ามรรคละเอียด คำว่า “มรรคหยาบ” มรรคหยาบคือความคิดหยาบๆ ถ้าคิดหยาบๆ มันจะละเอียดขึ้นไปได้ใหม่ ถ้าเราไม่ทิ้งความคิดหยาบ มือของเราเรากำสิ่งใดไว้ เราจะทำงานสิ่งอื่นต่อไปไม่ได้ จิตของเราถ้ามันมีความรู้สึกนึกคิดแบบนี้ มันก็ว่าสิ่งนี้เป็นความถูกต้องๆ ถ้าความถูกต้อง แล้วความคิดที่ดีกว่านี้ละ ความคิดที่ละเอียดกว่านี้ละ มันก็เสียตาย มันไม่ยอมปล่อยไม่ยอมวาง

ฉะนั้น สิ่งที่เกิดโดยธรรมชาติของเรา การเกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ ๕...ธาตุ ๔ และขันธ ๕ ถ้าไม่ปฏิสนธิในไข่ของมารดา มันก็ไม่มีธาตุ ๔ มา พอธาตุ ๔ ขึ้นมาเป็นน้ำมันใส น้ำมันข้น เป็นก้อนเนื้อ จนเกิดมาเป็นมนุษย์ต่างๆ เพราะนี่คือความเกิดเป็นมนุษย์ ถ้าความเกิดเป็น

มนุษย์นี้มีกายกับใจ ถ้ามีกายกับใจนะ ความรู้สึกนึกคิดอันนี้มันมีในธรรมชาติของมันอยู่แล้ว ถ้ามีในธรรมชาติของมันอยู่แล้วนะ

ถ้าเราได้สร้างอำนาจาสนามา อำนาจาสนานะ ปฏิภาณไหวพริบของเรามันจะมี แต่ถ้าเราสร้างบาปกรรมมา ปฏิภาณไหวพริบมันซ่อนอยู่นะ แต่สิ่งที่มันบังไว้นะ สิ่งที่ยังไว้คือความเคยชิน เห็นไหม ความเคยชินของใจมันคิดของมันได้อย่างนั้นนะ แต่ถ้าเราใช้สติปัญญาของเรา ใช้สติปัญญาของเราเพื่อทบทวนในความรู้สึกนึกคิดของเรา “สิ่งนั้นถูกต้องหรือ สิ่งนั้นเป็นความจริงหรือ สิ่งที่เราคิดอยู่นั้นมันถูกต้องดังามไปแล้วจริงหรือ” ปัญญาอย่างนี้ไงที่ว่าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอย่างนี้มันจะมากลั่นกรอง มาแยกแยะ ถ้าปัญญาแยกแยะนะ เห็นโทษของเรา

ถ้าใครเห็นโทษของเรานะ คุณติ คนถ้ามันประชดชีวิต มันจะใช้ชีวิตของมันไปอย่างนั้นนะ แต่ถ้าวันไหนเรานึกได้ เราระลึกได้นะ เราใช้ชีวิตอย่างนี้มาตั้งแต่ต้นมา มันได้ประโยชน์อะไรกับเรามา เราทำไปแล้วนี่ใครบ้างที่เขาจะเห็นหรือว่ามีผลกระทบกับเราบ้าง? มันก็ไม่มี ก็เราทั้งนั้นนะ ถ้าเราทำสิ่งใดก็แล้วแต่มันมีผลกับชีวิตของเราทั้งนั้นนะ สิ่งที่ยังคง สิ่งที่ยังคงเรา เขาก็เป็นของเขาอย่างนั้นอยู่แล้ว นี่ไง เขาเรียกคนคิดได้

ถ้าคนคิดได้นะ เราจะประพฤติปฏิบัติตัวเองใหม่ใหม่ ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติตัวเองใหม่เราก็ต้องมีความเข้มแข็งของเรา แล้วเราทำตัวของเรา เราทำของเรา มันไม่เสียหน้าหรือ คนที่พัฒนาตัวเองดีขึ้น ทุกคนให้เกียรติทั้งนั้นนะ จิตใจของเรา เห็นไหม ประเพณี อริยประเพณี...อริยประเพณีนะ เวลาพระบวชมาถือธุดงค์กวัด ถือฉันทมือนี่เดียว ถือธุดงค์ ๑๓ นี่มันประเพณีของพระอริยเจ้า นี่อริยประเพณี แล้วถ้าอริยประเพณีนะ ผู้ใดทำความผิดแล้วเห็นโทษของตัวเอง เวลาขอโทษขอโพย นี่อริยประเพณี คนที่ทำผิดแล้วสำนึกผิด นี่สิ่งนี้สำคัญมาก

ฉะนั้น จิตใจของเราถ้ามันคิดของมันโดยที่สติปัญญาหายๆ สิ่งที่ยังมรรคห้ามรรคละเอียด สิ่งที่ยังเป็นมรรคๆ โลกเขาว่าสิ่งนี้ก็เป็นมรรค สัมมาอาชีวะต่างๆ นั้นเป็นความคิดของฆราวาสเขา นั้นเป็นความคิดของโลก เพราะเขายังไม่เคยประพฤติปฏิบัติ แต่ถ้าใครประพฤติปฏิบัติขึ้นมาละ คนเรานั้นไม่ดีไม่เลวเพราะการกินหรือ การอยู่การกินมันไม่ทำให้คนเป็นคนดีและคนเลวได้ แต่จิตใจความรู้สึกนึกคิดสิ ถ้ามันประชดชีวิต เห็นไหม ที่เขาจะดีจะเลวเพราะความรู้สึกนึกคิดของเขา แล้วเขาประชดชีวิตของเขาด้วยความเป็นอย่างนั้น

สมัยพุทธกาลมีมาก คนที่แบบว่าทำทุกรกิริยาต่างๆ สิ่งนี้มีมาก ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้ทดสอบมาแล้วว่าสิ่งต่างๆ ได้ทดสอบมาแล้ว ทำทุกรกิริยามาทั้งนั้นนะ นั่นคือการทรมานกาย การทรมานกาย เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ขึ้นมา ก็พยายามจะหาวิธีการทั้งนั้นนะ สุดท้ายแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้มาฉันอาหารของนางสุชาดา แล้วฟื้นฟูร่างกายขึ้นมา แล้วเวลาประพฤติกฎปฏิบัติขึ้นมา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรมขึ้นมา มันตรัสรู้ที่อยู่ใจ เพราะใจ เห็นใหม่ ปฏิสนธิจิต นี่วังกิเลสวันมันวนมาอยู่ที่นี้ เพราะมันมีกิเลส มันถึงทำให้จิตนี้เวียนตายเวียนเกิด แล้วพอเกิดขึ้นมาแล้วมันก็ยังสูงๆ ต่ำๆ ลุ่มๆ ดอนๆ ของมันอยู่อย่างนั้นนะ

แต่เวลาจิตมันสงบเข้ามา กิเลสมันอยู่ที่นี้ เพราะกิเลสมันเป็นนามธรรม มันถึงอาศัยภาวสวะ อาศัยบทรูป อาศัยบทรูปหัวใจของเรา แล้วหัวใจของเรา ความรู้สึกนึกคิดอันนี้ที่แสวงหาที่จะทำร้ายมัน มันก็วนออกไปข้างนอก วนออกไปข้างนอกเป็นโลกๆ ไปศึกษากับเขามานี้เป็นเรื่องโลกทั้งนั้นนะ มันเป็นการทรมานกายๆ มันไม่ได้ทรมานกิเลส

พ่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า บุปเพณิวาसानุสติญาณ เริ่มเข้าจิตใจใกล้ตัวมัน จดอุปปาตญาณ อาสวัคขญาณนี้ทำลายมันเลย ทำลายพญามาร พอทำลายพญามารจนสิ้นไป สิ่งทีเวลาชำระกิเลสจริงๆ มันชำระที่ใจนี้ แล้วเวลาชำระที่ใจ อาสวัคขญาณมันประกอบไปด้วยสิ่งใดละ ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงวางอริยสังขไว้ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

ทีนี้เวลาว่าเป็นมรรคๆ เขาว่าเป็นมรรค เวลาศึกษาแล้วเราก็ตีความกันออกมาไง นี่สัมมาอาชีวะเราก็ประกอบอาชีพที่เป็นสัมมาทิฐิถูกต้องหมดละ ถูกต้องดีงาม นั่นก็ถูกต้อง นั่นถูกต้องด้วยมรรคหยาบ แต่ถ้ามรรคละเอียดขึ้นมา ความถูกต้องนั้น ข้อวัตรปฏิบัติของเราก็เพื่อให้จิตละเอียดเข้ามา จิตมันละเอียดเข้ามานะ เพราะการทำข้อวัตรด้วยสติด้วยปัญญา ด้วยสติปัญญา จิตมันรับรู้ จิตมันไม่คิดนอกเรื่องนอกราว มันก็ไม่ได้เอายาพิษมาเผาตนมัน เห็นใหม่ เวลาประพฤติกฎปฏิบัติขึ้นมามันก็สะดวกสบายขึ้น

แต่ถ้าเราปล่อยจิตของเราเร่ร่อนไป สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ เราทำหน้าที่การงานชอบ แต่มันคิดร้อยแปดพันเก้าในหัวใจมันจะชอบไหมละ ฉะนั้น เวลาถ้าจิตละเอียดเข้ามานะ ถ้ามันสงบ มันก็ปล่อยวางสิ่งที่ฟุ้งซ่านเข้ามา แต่ถ้ามันไปฟุ้งซ่าน มันไปเสวยอารมณ์นั้น มันก็ออกไป

หยาบ แล้วออกไปหยาบ เวลาเราเห็นของมันอย่างนั้น เราเห็นจิตเวลามันเสวยอารมณ์ นี่ไง อาหารของใจ

แล้วเวลาจิตสงบแล้วออกใช้ปัญญาขึ้นมามันจะเห็นว่า อ้อ! นี่ไง เลี้ยงชีพชอบ เลี้ยงจิตชอบ เราจะเลี้ยงจิตของเรา เราจะพาจิตของเราไม่วังวนไปในกิเลส เราจะพาจิตของเราเวียนออก เห็นใหม่ โคนำฝูง ผู้ที่ฉลาด จะพาฝูงโคนั้นพ้นจากวังน้ำวนนั้นไป แต่โคนำฝูงเป็นผู้ที่ไม่ฉลาด จะพาฝูงโคทั้งฝูงนั้นลงไปสู่วังน้ำวนนั้น วังน้ำวนก็คูดลงสู่การเวียนตายเวียนเกิด

ฉะนั้น พอเรามีสติปัญญาขึ้นมามันจะย้อนกลับมา จะย้อนกลับมาเห็น คุุใจของตัว ในการประพฤติปฏิบัติของเรา เราเห็นนะ ทางโลก โลกเขาเป็นแบบนี้ ถ้าโลกนะ วังน้ำวนมันให้ทั้งประโยชน์ ให้ทั้งโทษ คนที่รู้จักใช้มัน

ฉะนั้น เวลากิเลสในหัวใจของเราพาให้เราเกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนานะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมามีรัตนะ ๒ มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระธรรม พระพุทธเจ้า กับพระธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักๆ พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก เวลาสงฆ์ประพฤติปฏิบัติขึ้นมามีความเห็นธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงอนัตตลักษณะสูตรเป็นพระอรหันต์ไปหมดเลย

นี่ไง สิ่งที่ว่าเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้ เวลาพระสงฆ์ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาที่บรรลุตระธรรม ธรรมอันนี้เป็นที่พึ่งของเรา ถ้าธรรมอันนี้เป็นที่พึ่งของเรา แล้วธรรมมันอยู่ไหนล่ะ นี่ธรรมตามตำราเราศึกษากันนั้นมันเป็นทฤษฎี มันเป็นกิริยาของธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้เข้าไปสู่ใจของผู้ที่ศึกษา ทีนี้พอเราศึกษาธรรมอันนั้นนี้เป็นโลก ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมามันจะเป็นความจริงของเรา ถ้าเป็นความจริงของเรา ถ้าไม่มีศรัทธา ไม่มีความเชื่อ มันก็สักแต่ว่าทำ

เราปฏิบัติมา ทุกข์ๆ ยากๆ เราปฏิบัติมาทุกคนนะ ทุกคนว่าปฏิบัติมาแล้ว ทุกคนอยากพ้นทุกข์มากเลย แล้วปฏิบัติแล้วทำไมไม่ประสบความสำเร็จล่ะ? เพราะมันสักแต่ว่า ทำแล้วสักแต่ว่า เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ โลกนี้ก็สักแต่ว่าโลกนี้ ทุกข์ก็สักแต่ว่าทุกข์ มันไม่เป็นเราหรอก มันไม่เป็นเรา เราก็จินตนาการกันไป เห็นใหม่ นี่ทำสักแต่ว่า

แต่ถ้าเราทำจริงละ พอทำจริงขึ้นมาเราตั้งสติของเรา เรามีปัญญาอบรมสมาธิ เราก็ทำของเราจริงๆ ถ้าเรามีคำบริกรรมพุทโธๆ ก็พุทโธของเราจริงๆ ให้จิตสงบเข้ามา พอจิตสงบเข้ามาแล้ว ถ้ามันจิตสงบ มันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้าจิตมันเป็นจริงใจ

ในปัจจุบันนี้จิตของเรามันมี มนุษย์ถ้าไม่มีร่างกายนี้ตายแล้ว คนตายเท่านั้นถึงไม่มีจิต เราเป็นคนเป็น เราเป็นคนที่มีชีวิต มีจิตในร่างกายนี้ แต่มีจิตในร่างกายนี้ เวลาเรามีความรู้สึกนึกคิด เราก็รู้สึกนึกคิดของเราไปประสาโลก ไม่ใช่ประสาธรรม ประสาโลกนะ แม้แต่เราตริกในธรรม เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เราคิดของเรานี้มันก็เป็นโลก เป็นโลกเพราะอะไร เป็นโลกเพราะเรามีกิเลส เห็นไหม วังกิเลสวัน เพราะเรามีกิเลส กิเลสมันหลอกเราเองใจ

เวลาตริกในธรรม ถ้าคนไม่เคยศึกษาในพระพุทธศาสนาก็ไม่รู้สิ่งใดเลยว่าพระพุทธศาสนาสอนสิ่งใด แต่เวลาเราศึกษาในพระพุทธศาสนาแล้ว ศึกษาโดยโลก ศึกษาโดยอวิชา โดยความไม่รู้ของเรา โดยความไม่รู้นี้ศึกษาธรรมขึ้นมา พอศึกษาขึ้นมาที่ถึง โอโฮ! องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำไมตรัสรู้ ทำไมรอบรู้ไปหมดเลย ทำไมรอบรู้ไปหมดเลย รอบรู้นั้นก็เป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่มันเป็นโลก เป็นโลกเพราะอะไร

เพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไป “อานนท์ เราเอาแต่ธรรมของเราไปเท่านั้น” ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้มันเป็นทฤษฎี มันเป็นคำบอกเล่า มันเป็นกิริยาใจ มันเป็นกิริยาที่ชี้เข้าไปสู่ใจ

ฉะนั้น พอเราศึกษามาแล้ว นี่เราศึกษาโดยโลก เราเอาความรู้สึกนึกคิดของเราไปศึกษา เราก็เปรียบเทียบขึ้นมา มันเป็นสัญญาใจ พอเป็นสัญญา เวลาปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม เพราะเราเป็นคนอ่อนแอ เราเป็นคนปฏิบัติไม่จริงไม่จังของเรา เราก็บอกสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ โลกนี้เป็นสักแต่ว่า ทุกข์นี้เป็นสักแต่ว่า ในการปฏิบัติของเราก็เป็นสักแต่ว่า...วังกิเลสวัน เพราะมันยังหมุนเวียนไป เป็นเรื่องโลกๆ เพราะเรื่องตรรกะปรัชญาโลกเขาใช้กันอย่างนั้นนะ เขาทำหน้าที่การงานของเขา นี่เข้าไปไม่ถึงธรรม ถ้าเข้าไปไม่ถึงธรรม มันก็เป็นวังกิเลสวัน

แต่ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เวลาปัญญาอบรมสมาธินะ ใช้ปัญญาตริกนะ ถ้าเราพุทโธไม่ได้ หรือพุทโธมันไม่มีเหตุมีผล นี่วังกิเลสวัน กิเลสมันไม่ยอมรับ กิเลสมันต่อต้าน พอมันต่อต้านขึ้นมา เราทำแล้วก็ได้ไม่ได้ผล นี่เราก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ นี่วังกิเลสวัน

ปัญญาที่ใช้มันเป็นปัญญาโลกใจ วังกิลีสวน คือความรู้สึกนึกคิดมันเกิดบนใจนี้ ที่นี้ความรู้สึกนึกคิดมันเกิดบนใจนี้ มันก็ตริกในธรรมใช้ใหม่ มันศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้ใหม่ เวลาปัญญาอบรมสมาธิมันก็ “ชีวิตนี้มันคืออะไร ชีวิตนี้มาจากไหน ชีวิตนี้มีความทุกข์ยากขนาดไหน ตายแล้วจะไปไหน” นี่มันศึกษาของมัน มีจริงหรือไม่จริง มีจริงหรือไม่จริง ถ้ามีจริง ใครเป็นคนคิดล่ะ

เพราะจิตเป็นคนคิด แล้วมีสติปัญญาเข้ามา เวลามันปล่อย มันปล่อยจริงๆ นะ เวลามันปล่อยจริงๆ เพราะมันปล่อยความรู้สึกนึกคิด มันก็เข้ามาสู่ธาตุรู้ ถ้ามาสู่ธาตุรู้เดี๋ยวก็คิดอีก เพราะธรรมชาติมันเป็นอย่างนั้น เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์มีความรู้สึกนึกคิด มันต้องไปของมัน โดยธรรมชาติของมัน เห็นใหม่ นี่สิ่งนี้ถึงว่าเป็นโลก

ถ้าปัญญาอบรมสมาธิบ่อยครั้งเข้าๆ บ่อยครั้งเข้าคือมันหยุดได้ ความคิดนี้หยุดได้ พุทโธก็เหมือนกัน พุทโธๆๆ พุทโธจนมันพุทโธไม่ได้ แต่มีสติพร้อมนะ แต่นี้เราไม่ใช่ พุทโธๆๆ นี่เป็นของหายา ว่ามรรคหายาฆ่ามรรคละเอียด เราก็ต้องทำสิ่งที่เป็นละเอียด เวลาพุทโธๆ มันหายา เขาบอกว่าพุทโธๆ แล้วมันจะละเอียดขึ้นนะ เราก็พุทโธๆ โดยสติอ่อนใจ พุทโธๆ จนมันเคลิบเคลิ้มใจ มันผลอไพลไปใจ “อืม! มันละเอียดจนไม่รู้สีกตัวเลย ละเอียดจนหายไปไหนก็ไม่รู้เลย” เห็นใหม่ นี่มันแตกต่างกัน มันแตกต่างกับความเป็นจริง

ถ้าความเป็นจริง พุทโธๆๆ ชัดๆ นั้นแหละ เวลาละเอียดมันก็ชัดๆ ของเรานี้แหละ พอมันชัดๆ ของเรา มันชัดๆ เพราะผู้รู้มันชัดเจน เพราะผู้รู้มีสติปัญญาชัดเจน มันจะเป็นธรรม มันไม่ให้อกิเลสมันวนออกไปใจ พุทโธๆๆๆ พุทโธจนมันชัดเจนมาก จนมันละเอียดเข้ามา ละเอียด มันชัดเจน แต่มันแผ่วเบาในใจนะ พอแผ่วเบาเนะมันเห็นชัดเจนของมันมาก พอมันพุทโธจนพุทโธไม่ได้เลย

เวลากำหนดอานาปานสติ กำหนดพุทโธ เวลาพุทโธไม่ได้ ทุกคนจะคิดว่า เอ๊ะ! ถ้าพุทโธไม่ได้มันก็จะตายนะสิ ลมหายใจมันหายมันก็จะตาย เห็นใหม่ วังกิลีสวน มันจะวนออกมาสู่หายาๆ ใจ มันจะเข้าสู่ละเอียด วังกิลีสวนมันก็จะวนออกมา เพราะกิเลสตัดหาความทะยานอยากมันหวงแหนชีวิต หวงแหนความรู้สึกนี้ไว้ ทั้งๆ ที่มันพาจิตเราเวียนตายเวียนเกิดนะ ถึงที่สุดแล้วมันก็ยังระแวง ถึงที่สุดแล้วมันก็คิดว่ามันจะไม่ได้ผลประโยชน์ของมัน นี่มันทำให้เราออกมาสู่หายาๆ เห็นใหม่ ถ้ามีประสบการณ์อย่างนี้เราก็ตั้งสติของเรา ทำอย่างไรจะให้มันละเอียดเข้ามาโดยที่

จิตใจเรานี้ไม่ออกแวก โดยที่จิตใจเราไม่ตกใจ ถ้าไม่ตกใจมันจะละเอียดเข้าไป นั่นนะมันเป็นความจริง

ถ้าเป็นความจริง เพราะละเอียดขึ้นมาเป็นความจริงชัดเจน เห็นใหม่ พอเป็นความจริง แล้วมันก็มีความสุข ถ้าความฟุ้งซ่าน คนเรามีความเกิบกอด มีสิ่งต่างๆ ที่มันกดถ่วงหัวใจไว้ สิ่งนี้เป็นโลก เพราะลักษณะตามันเป็นแบบนั้น มันเป็นคนขี้โลก ขี้ทุกข์ มันแบกหามภาระไว้ทั้งหมดในหัวใจ ทั้งๆ ที่รู้ว่าสิ่งนี้เป็นทุกข์ แต่สลัดทิ้งไม่ได้

นี่โลกถึงว่า ทุกข์นี้เป็นสักแต่ว่า สิ่งใดก็เป็นสักแต่ว่า แต่มันไม่เป็นความจริงหรอก มันเป็นทุกข์จริงๆ เพราะอวิชชาปุจฺยา สงฺขารา สงฺขาราปุจฺยา วิญญาณํ มันละเอียดลึกซึ้ง มันเป็นปฏิสนธิวิญญาณ มันเป็นปฏิสนธิจิต มันไม่ใช่ขั้น ๕ วิญญาณในขั้น ๕ นี้ วิญญาณในขั้น ๕ นี้ เป็นวิญญาณในอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย กระทบ ถ้ามีความรับรู้ นี้มีวิญญาณรับรู้ เสียงที่ได้ยิน คำพูดที่สื่อสารกัน มันเป็นลักษณะตามันเป็นธรรมชาติของมันที่ออกมารับรู้โดยผ่านขั้น ๕ โดยผ่านอายตนะ

แต่เวลาจิตถ้าพุทโธๆ หรือปัญญาอบรมสมาธิ มันถึงขั้น ๕ เห็นใหม่ เวลาจิตเข้าอปปนาสมาธิ มันทิ้งร่างกายเลย จิตนี้สักแต่ว่าอยู่กลางหัวอกนี้ ไม่รับรู้ว่าร่างกายนี้มี ไม่รับรู้เลย สักแต่ว่านี้จะเข้าไปอยู่ที่ชั่วโมงก็แล้วแต่ มันสักแต่ว่า นี่ความจริงของมันเป็นแบบนี้ กว่ามันจะทิ้งสิ่งนี้เข้ามาจนถึงตัวมันได้นะ มันยังเป็นสักแต่ว่ารู้ แล้วบอกว่าทุกข์นี้เป็นสักแต่ว่า สรรพสิ่งเป็นสักแต่ว่า... มันสักแต่ว่า ถ้าจิตเข้าสงบแล้วเห็นตามความเป็นจริง แล้วเวลาออกเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง เพราะยึด เพราะเห็น จับแล้วพิจารณาได้

แต่ถ้าเป็นธรรมชาติ มันไม่เห็น มันรับรู้ของมัน นี่มันผ่านอายตนะ เวลาผ่านอายตนะออกมาหาบายๆ มันรับรู้เป็นเสียง รูป รสต่างๆ ออกมารับรู้ นี่เป็นเรื่องโลก ถ้าเรื่องโลก เราคิดแต่เรื่องโลก สิ่งของมันแสวงอารมณ์นี่มันเป็นเรื่องโลกๆ เราไม่เคยรู้เคยเห็นมัน เราแบ่งแยกไม่ออก เราแบ่งแยกไม่ถูกว่าสิ่งใดเป็นจริงสิ่งใดไม่เป็นจริง เราไม่เห็นความแตกต่างระหว่างที่เห็นจริงกับเห็นโดยสัญญา

เห็นจริงโดยความเห็นโดยเปรียบเทียบ เพราะมีธรรมชาติของครูบาอาจารย์แล้วเราถึงเปรียบเทียบของเราว่ามันเป็นความจริงแบบนั้น เป็นสักแต่ว่าๆ พอสักแต่ว่ามันก็ทอดธุระ พอทอดธุระแล้วมันก็กลายเป็นสิ่งที่เข้าไปสู่กิลีส โดยที่ตัวเองไม่เข้าใจ พอเข้าไปสู่กิลีส แต่มันมีสังขาร

ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้รองรับใจใหม่ แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเราละ เราทำความเป็นจริงของเราเข้ามา พอจิตมันสงบเข้ามาตามความเป็นจริง แล้วเราออกฝึกหัดใช้ปัญญา

เพราะแม้แต่การทำความสงบนะ ผู้ที่มีสติปัญญา เพราะจิตนี้เวียนตายเวียนเกิด ถ้าจิตดวงใดเคยเป็นฤทธิชีไพรมา เคยทำสมาธิมา เคยทำสมาธิมาต่างๆ มา เขาจะทำสมาธิของเขาได้ แต่พูดถึงถ้าเราไม่เคยทำสิ่งนั้นมา เวลาเราจะทำอย่างนั้นมันก็ทำได้ยาก ฉะนั้น เวลาเข้าสมาธิ เวลาว่าเป็นสมาธิๆ พอเข้าไปแล้วมันก็ไปติดได้

แต่ถ้าผู้ที่ไม่ได้ละ ผู้ที่ไม่ได้ เห็นใหม่ ว่าทำสมาธิ แล้วเป็นสมาธิแล้วถึงใช้ปัญญา แล้วเมื่อไหร่ถึงจะได้ใช้ปัญญาละ ถ้าใช้ปัญญา พอจิตสงบระงับพอสมควร เราฝึกหัดใช้ปัญญาได้แล้วละ ปัญหานี้ต้องฝึกหัด ถ้าไม่ฝึกหัด มันไม่เกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมาหรอก ปัญญาที่เกิดขึ้นมันก็เป็นปัญญาที่จำมากับกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้ชัดเจนมาก สุตมยปัญญาคือการศึกษา จินตมยปัญญาคือจินตนาการ ภาวนามยปัญญา เห็นใหม่

เรามีโจทย์อยู่แล้ว เราก็คิดของเราว่าเราแบ่งความคิดของเรา อันนี้เป็นสุตมยปัญญา อันนี้เป็นจินตมยปัญญา อันนี้เป็นภาวนามยปัญญา เห็นใหม่ เราไปแบ่งแยกเอง มันก็เลยเป็นวังกิเลสวัน นี้กิเลสมันก็พาเราวนออกมาไง ถ้ากิเลสมันพาเราวนออกมา แล้วมันมีสิ่งใดเป็นความจริงละ

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงนะ เราตั้งสติของเรา ถ้าจิตมันสงบระงับแล้วเราฝึกหัดใช้ปัญญา การฝึกหัดใช้ปัญญา นี้วังน้ำวน เราพยายามไม่เข้าไปใกล้มัน เราจะออกห่างจากมันให้ได้มากที่สุดถ้าเรายังไม่มีกำลังสามารถที่จะทำให้เราฝ่าฝืนมันได้ เราจะออกห่างจากมันไว้ นี้ก็เหมือนกัน เวลาเรากำหนดปัญญาอบรมสมาธิหรือใช้พุทโธๆ เราพยายามจะออกห่างจากการตกภวังค์ จากการปฏิบัติไปแล้วจะไม่มีสิ่งใดตอบแทนหรือผลตอบแทนจากใจของเรา เราต้องฝึกหัดใจของเราให้เข้มแข็ง เห็นใหม่ เราต้องมีสติปัญญาของเรา รักษาของเรา

พอจิตมันสงบ จิตมันมีกำลังของมัน เราใช้ปัญญาแยกแยะ เห็นใหม่ เห็นโทษของมัน พอเห็นโทษของมัน มันพิจารณาเกิดปัญญาขึ้น พอเกิดปัญญานี้แยกแยะขึ้นไป เดี่ยวเราทำความสงบได้ง่ายขึ้น ฉลาดขึ้น ดีขึ้น เห็นใหม่ เราฝึกหัดของเราเข้าไป ถ้ามันฝึกหัดเข้าไปถึงที่สุด แล้วมันฝึกหัดบ่อยครั้งเข้าๆ เวลาปัญญาที่เกิดพร้อมกับสมาธิ พอมันเห็นว่าปัญญาเกิดพร้อมกับสมาธิ พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม ถ้ามันเป็นความจริงนะ

สิ่งที่พิจารณาธรรม ธรรมนี้ ธรรมารมณฺ์ เรื่องต่างๆ ในโลกนี้ทั้งหมด ถ้ามีสมาธิ นี่เป็น ธรรม ถ้ามีสมาธิ นี่เป็นธรรมเพราะอะไร ถ้ามีสมาธิ เพราะจิตมันเป็นจิตจริง เพราะมีสมาธิ จิตจริง คือสมาธิที่ไม่มีกิเลส ไม่มีอวิชชาครอบงำมัน มันถึงเป็นสัมมาสมาธิ แล้วมาพิจารณาเรื่องโลก ทั้งหมด แต่มันมีสมาธิ มันมีจิตที่เป็นสมาธิ มันพิจารณาไปแล้วมันสะท้อนใจ

โลกนี้พร้อมอยู่เป็นนิจ โลกนี้ไม่มีสิ่งใดคงที่ โลกนี้เป็นสมุทัย โลกนี้มีแต่ความหลอกลวง เห็นไหม โลกนี้ไม่มีสิ่งใดเป็นสมบัติของใครเลย นี่ถ้ามันมีสติ มีสัมมาสมาธิ พอพิจารณาออกมา เรื่องโลกๆ มันสะท้อนใจมาก เพราะมันมีสัมมาสมาธิ แต่ในปัจจุบันนี้โดยทางวิชาการเขาก็ทำการ วิจัยได้ จะบอกเลยว่าโลกนี้น้ำมันจะหมดเมื่อไหร่ พลังงานจะหมดเมื่อไหร่ เขาก็ทำวิจัยได้ มนุษย์ มีกี่พันล้านคน ต้องใช้น้ำคนละวันละก็ลิบลิตร น้ำจืดต่อไปมนุษย์จะไม่พอใช้ เขาก็คำนวณได้ นี่ เขาคำนวณโดยโลก เห็นไหม

แต่ถ้าจิตมันเป็นสัมมาสมาธิ มันไม่ได้คำนวณแบบนั้น เพราะถ้ามันพิจารณาว่า เพราะจิต ของเรามันไปติด มันไปเห็นสิ่งนั้นว่าจะเป็นประโยชน์กับเรา แต่พอจิตมันมีสัมมาสมาธิ มัน พิจารณาธรรมารมณฺ์ๆ สังกรรมที่มันเกิดขึ้น ถ้าจิตเป็นสัมมาสมาธิ แล้วเห็นตามข้อเท็จจริง นั้น เป็นธรรม ถ้าเป็นธรรมนะ เป็นธรรมเพราะอะไร เป็นธรรมเพราะมันเป็นมรรคัง ถ้าเป็นมรรค มันแยกแยะขึ้นไปมันจะเห็นโทษ

ถ้าเห็นโทษขึ้นมา เราอยู่กับโลกโดยไม่ติดโลก เห็นไหม ที่เขาอยู่กับโลกโดยไม่ติดโลก เพราะเขารู้เท่าทันโลก ถ้าเขารู้เท่าทันโลกแล้วเขาจะวางโลก เขาจะวางไว้ เห็นไหม โลกกับเรา ไม่ใช่อันเดียวกัน คุณสิ เวลาโลกกับธรรมๆ ถ้าอยู่กับโลกนะ เราคิดทางวิทยาศาสตร์ เราคิดทาง วิชาการนี่โลกทั้งนั้นนะ โลกทั้งนั้นเพราะอะไร เพราะมันมีเหตุมีปัจจัย มันต้องมีเหตุมีผลของมัน ตามทางวิชาการนะถูกต้องทั้งนั้นนะ แต่มันจะไม่มีวันจบสิ้น มันจะหมุนของมันไปตลอด

แต่ถ้าเราพิจารณาของเรา ถ้าจิตเราเป็นจริงนะ นี่เราพิจารณาของเราตามความเป็นจริง ถ้า จิตเราจริง นี่พิจารณากาย พิจารณาเวทนา พิจารณาจิต พิจารณาธรรม ธรรมนี้สำคัญมาก เพราะ ธรรมารมณฺ์ มันกว้างขวางมาก เวลาขึ้นของปัญญานี้มันไม่มีขอบเขต ปัญญาของคนไม่มีขอบเขต แล้วยังเป็นภาวนามยปัญญาแล้วมันยิ่งชำระล้างได้ไปทุกอณูของความรู้สึกนึกคิดเลย แล้วทุกอณู ของความรู้สึกนึกคิดเพราะอะไร เพราะมันไปชำระล้างสิ่งที่ว่ามันไปยึดมันถือมันไว้ ถ้าสิ่งนี้ยึดมัน ถือมัน มันพิจารณาของมันไป ถ้ามีสัมมาสมาธิ

พอพิจารณาเป็นสัมมาสมาธิ มันจะปล่อย มันจะเห็น โทษ มันวางได้ พอวางได้ก็มีความสุขนะ มีความสุข มีความสงบ มีความรู้สึกรื่นเริงมาก ในการประพฤติปฏิบัติมันจะไม่ทุกข์ร้อนอย่างนี้ตลอดไปหรอก สิ่งที่มันจะทุกข์ร้อนเพราะว่าเราปฏิบัติแล้วไม่ได้ผล เราปฏิบัติแล้วมันมีแต่กิเลส มันข่มขี้เอา มันก็ทุกข์ร้อน แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญานะ คนเราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร เราต้องมีความเพียร มีความวิริยะ มีความอดุสาหะ ความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะขึ้นมา ถ้าทางโลกเขาทำสิ่งใดแล้วเขาจะมีผลงานของเขา

ในการประพฤติปฏิบัติของเรา เราเดินจงกรมนั่งสมาธิภาวนา สิ่งที่เราเวลาเรามีความเพียร มีความวิริยะ มีความอดุสาหะ ทำไปแล้วมันจะได้อะไรล่ะ? มันก็ได้จิตใจที่พิจารณา ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้องมันก็เห็นความผิดพลาด แต่ถ้ามันปฏิบัติไปมันมีความถูกต้องดีงาม ถ้าจิตมันสงบ จิตมันปล่อยวางอะไรเข้ามา นี่มันเป็นประสบการณ์ของจิต ถ้าจิตมันปฏิบัติไป นี่คนภาวนาเป็นและคนภาวนาไม่เป็น คนภาวนาไม่เป็นมันไม่รู้เห็นถูกหรือผิดเป็นอย่างไร มันปฏิบัติของมันแล้วมันแบ่งแยกถูกกับผิดไม่ถูก แต่เวลาคนปฏิบัติเป็น เห็นใหม่ ผิด เราทำปฏิบัติไปแล้วมันอึดอัดทรมาน โยคะ กามสุขัลลิกานุโยคะ ทางสองส่วนที่มันไม่ควรเสพ มันมีความผิดความถูกมาประจำการ ประพฤติปฏิบัติ

แล้วถ้ามันปฏิบัติแล้วมันมีความถูกต้องของมันขึ้นมา นี่มันมีประสบการณ์ พอมีประสบการณ์ ผิดก็รู้ว่าผิด ถ้าผิดอย่างนี้แล้วเราพยายามตั้งสติของเรา ดึงออกไปในทางที่ถูก ดึงใจนี้ดึงคือการรำพึง การดึงจิตไว้ การบังคับจิตไว้ไม่ให้จิตไปตามทำนองที่กิเลสมันจะชักลากไป เห็นใหม่ ถ้าเราปฏิบัติไป เราทำของเรา เราได้ประสบการณ์ของจิต นี่จิตมันจะรู้ถูกรู้ผิด มันจะปฏิบัติขึ้นไป แล้วพอแยกแยะขึ้นไป พอจิตมันมั่นคงขึ้น เพราะการที่เราจะพิจารณา มันต้องให้จิตมันคง

คำว่า “จิตมันคง” ถ้ามันยังไม่มั่นคงเราก็ฝึกหัดพิจารณาให้เพื่อความมั่นคง เพื่อให้มันสร้างฐานขึ้นมา เห็นใหม่ สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน งานในการชำระล้างกิเลส วังกิเลสวัน มันจะวนให้เราเข้าไปอยู่ใต้อำนาจของมัน เราจะใช้มรรค เราจะใช้การประพฤติปฏิบัติของเรา แล้วมรรคนี้มันจะไปเอามาจากไหน ไปเอามาจากตำรามันก็เป็นสัญญา มันจะไปสั่งซื้อที่ไหน มันจะไปสั่งทำที่ไหนมันก็ไม่มี สติมันไม่มีขายในท้องตลาด สมาธิก็ไม่มีขายในท้องตลาด ยิ่งปัญญายังไม่มีขายใหญ่เลย

ฉะนั้น สิ่งที่จะทำขึ้นมา เวลามันเกิดขึ้นมา มรรค ๘ ความสมคูลของมัน เราฝึกหัดใช้ ปัญญาของเรา ฝึกหัดใช้ปัญญามันจะเกิดภวานามยปัญญา พอเกิดภวานามยปัญญา มันพิจารณา แล้วมันยิ่งปล่อยวางมากขึ้นๆ ความปล่อยวางมากขึ้นเราต้องมีสติทำความสงบของใจเข้ามา แล้วพิจารณาเข้าไปๆ ถ้ามันปล่อยวางแล้ว ปล่อยวางก็อยู่กับสุข อยู่กับความปล่อยวาง ถ้าความปล่อยวางแล้วนะ มันจะมีความสุข มีความสุข มีความพอใจ มีความสุขมาก ถ้ามีความสุข ความสุขอย่างนี้เราอยากให้อยู่กับเรานานๆ แต่ความสุขอย่างนี้อยู่กับเราชั่วคราว พอกิเลสมันไหวตัวขึ้นมา มันก็เกิดความสงสัย เกิดความเคลือบแคลงใจ เราก็ทำความสงบของใจเข้ามา

ถ้าเคลือบแคลงใจแล้ว มันทำสิ่งใดมันจะไม่ชัดเจนแล้ว เราทำความสงบของใจเข้ามา ต้องอาศัยความสงบตลอดไป ถ้าความสงบแล้ว ความสงบมันก็ปล่อยวางหมด ว่าง ฝึกใช้ปัญญา จับสิ่งใดที่มันมีสิ่งใดที่มันสะอึกใจ ถึงจะไม่มีสิ่งใดเลย มันวางหมด ใครเป็นคนว่าวาง มันบอกมันปล่อยวางหมดแล้ว ไม่มีสิ่งใดเลย ใครเป็นคนปล่อย

เพราะไอ้คนปล่อยนี้ อย่างเรา เราทำสิ่งใดเราว่าเราทำเสร็จหมดแล้ว แต่ทำเสร็จหมดแล้ว เรายังยืนเก้ๆ กังๆ อยู่ นั่น ถ้าทำเสร็จแล้วทำไมเราไม่กลับมานั่งมานอนด้วยความสบายใจของเราละ นี่ก็เหมือนกัน ตัวจิต ถ้ามันปล่อยวางแล้วมันอยู่ไหนละ ถ้าจับสิ่งใดได้ นี่จับได้มันก็มีงานทำต่อไป งานทำต่อไป เห็นไหม เราจะต้องเห็นจริงว่าสิ่งใดเป็นกิเลส สิ่งใดเป็นมรรค ถ้าเป็นมรรค เราพิจารณาไปแล้วใช่ สิ่งนี้เป็นมรรค โลงโง่งไปหมดเลย แต่พอเราพิจารณาไป มันพิจารณาไปแล้ว ทำงานอยู่ พิจารณาอยู่ แต่ทำไมมันไม่ปล่อย พิจารณาอยู่ทำไมมันไม่วาง พิจารณาอยู่มันวางไปแล้วมันยังสงสัย ความสงสัยความเคลือบแคลง เห็นไหม ถ้าพิจารณาของเรา พิจารณาได้ ถึงที่สุดมันจะปล่อยวางได้ ถ้าพิจารณาไม่ได้ต้องปล่อยเลย ปล่อยงานนี้ กลับมาทำความสงบของใจเข้ามา แล้วกลับมาพิจารณาใหม่

เห็นไหม เรา ถ้ายังไม่มีการล้าง เราพยายามอยู่ห่างจากวังวนนั้น เพราะมันจะดูดเข้าไป แต่ถ้าเราพิจารณาของเรา ถ้ามีสติของเรา สมาธิของเราไม่พอ มันจะดูดลงไปสู่ไม่มีเหตุไม่มีผล ดูดลงไปสู่ความสงสัย แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา มันจะไม่ดึงดูดไป มันจะดึงดูดไปขนาดไหน เราใช้สติปัญญาของเราแยกแยะ ถ้าสู้กันไม่ได้ ปล่อย เพราะปล่อยไม่ให้มันดูดเราไป ปล่อยไม่ให้ความสงสัยดูดเราไป ปล่อยแล้วกลับมาทำความสงบของใจ สร้างกำลังๆ พิจารณาของเราไปบ่อยครั้งเข้าๆ

นี่การปฏิบัติ ถ้ามีครูมีอาจารย์นะ เราฟังธรรมจากท่าน เห็นใหม่ เราอย่าเสียใจว่าเราประพฤติปฏิบัติแล้ว สิ่งนี้เรากำลังทำอยู่ นี่เป็นหน้าที่การงาน เวลาไปฟังธรรมนี่มันจะเสียเวลาๆ แต่ถ้าไปฟังแล้วได้อุบายมานะ กับที่เราต้องค้นคว้าเอง เวลาเราปฏิบัตินะ มีสิ่งใดสงสัยแล้วเราก็ตั่งใจทงั้นนั้น แล้วเราพยายามใช้ปัญญาของเราปราบปรามมันให้ได้ ใช้ปัญญาแยกแยะให้ได้ กิเลสอยู่เป็นปิ่นะ สงสัยอยู่อย่างนั้นนะ จับพลัดจับผลูๆ เคี้ยวคิดเคี้ยวถูกอยู่อย่างนั้นนะ แก้ไม่ได้ แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ ไปฟังเทศน์หรือมีครูบาอาจารย์คอยบอกนะ ทีเดียว เพราะท่านบอกด้วยเหตุผล แล้วเราเอามาพิจารณาของเราให้เป็นความจริง มันก็ลงช่องนั้นนะ มันจะลงอันเดียวกันนั้นนะ

แต่ที่มันยังไม่ลงเพราะเรากำลังไม่พอ สิ่งที่ว่าเราพิจารณาของเราอยู่ มันไปเพิ่มกำลังของกิเลสขึ้นมา เพิ่มกำลังของกิเลสเพราะมันสงสัย สงสัยแล้วกิเลสมันก็หลอกล่อ เห็นใหม่ กิเลส เวลาประพฤติปฏิบัติที่มันทุกขมันยากอยู่เนี่ยเพราะกิเลสของเรา มันไม่ใช่เพราะกรรมหรือก ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไป สิ่งนี้ท่านเอาของท่านไป แล้วท่านวางสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเราไว้ แต่ของเรายังสร้างความจริงของเราขึ้นมาไม่ได้ มันก็ยังล้งเลงสงสัย

แต่ถ้ามันทำได้แล้วนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว ผู้ใดประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ทำไม้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ได้หนอๆ มันซาบซึ่งมาก ซาบซึ่งขึ้นมาจากปัจเจกตั้ง จากสันทิฎฐิโก แต่ถ้ามันยังไม่ซาบซึ่ง เพราะเรายังสงสัยอยู่ ถ้าสงสัยอยู่ มันไม่ซาบซึ่ง มันไม่ดูคตมใจของเรา เห็นใหม่ เราถึงจะต้องปฏิบัติ ต้องแยกต้องแยะ ต้องมีสติปัญญาทำให้มันเป็นความจริง ถ้าสิ่งใดที่กิเลสมันมีกำลังมากดึงเราไป เราต้องหาเหตุผลนะ หาเหตุผล ถ้าทำไม่ได้ วาง

ดูเวลาประพฤติปฏิบัติสิ ถ้ามันหาเหตุผลไม่ได้ เห็นใหม่ เพราะอะไร ถ้ามันเพราะอะไรบื้อนี้ย้อนกลับ พระที่ปฏิบัติเนะ เวลาปฏิบัติไป สมาธิก็เข้าได้ยาก ปัญญาก็ไม่เกิดขึ้น จะทบทวนเลยว่าเราคิดอะไร เราคิดสิ่งใด เห็นใหม่ แม้แต่ว่าพอคิด คิด เป็นอาบัติ พอเป็นอาบัติบื้อมันเกิดนิวรรณ์ พอเกิดนิวรรณ์แล้วมันลุ่มๆ คลำๆ แล้ว เห็นใหม่ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าทุกขเป็นสักแต่ว่าๆ เราธรรมะเป็นสักแต่ว่าแล้วแหละ เพราะเราทำแล้วเราเกิดความสงสัย เกิดความสงสัยว่าการทำสักแต่ว่ามันไม่ได้ผลหรือ แต่ถ้าเราปลงอาบัติบื้อ ถ้าเราปฏิบัติไป เห็นใหม่ ชาตุนันท์ทับจิต คือว่าร่างกายมันมีกำลังของมันขึ้นมา ปฏิบัติแล้วโงกง่วงต่างๆ มันไม่ได้ผลสักที เราก็อ่อนอาหารของเรา

มันต้องมีที่มาที่ไปทั้งนั้นนะ ถ้าเราสาวมาหาเหตุหาผลปั๊บเราจะรู้เลยว่ามันเป็นเพราะอะไร แล้วเราแก้ไขตรงนั้นปั๊บ เห็นไหม การทำของเรามันจะสะดวกสบายขึ้น การทำของเรามันจะไป ได้เลย ถ้าใครได้ผ่อนอาหาร เวลานั่งมันก็ไม่่วงนะ หิวไหม? หิว หิวเพราะอะไรละ หิวเพราะว่า ในเมื่อกระเพาะมันต้องการอาหารเป็นธรรมดา อาหารพอมันสร้างแคลอรีต่างๆ มันมีกำลังสะสม มันพอกพูนของมัน มันก็กดถ่วง ไชมันมันกดถ่วงทำให้เราง่วงหงาวหาวนอน ถ้าเราได้ผ่อนนะ โลง โถง หิวไหม? หิว สิ่งที่หิวกับเวลาปฏิบัติแล้วได้ผลนี้มันแตกต่างกัน

เวลาจิตมันลงนะ เวลามันเป็นไปนะ มันมีแต่ความสุข ถ้ามีความสุขของมันนะ ปฏิบัติอย่าง นี้มันจะเห็นใจ มันจะเห็นว่าถ้าทำอย่างนี้ไป เราพยายามดันของเราไป มันไปไม่ได้ เวลาคนทำงาน แล้วไม่ได้ผล ทำซ้ำทำซากอยู่นั่นนะ มันจะไม่ได้ผลตอบแทน แต่เวลาคนเขาทำเป็นนะ เขาไม่ต้อง ใช้เวลามากขนาดนั้น เวลาเขาพักของเขา เขาทำสมาธิของเขา เขาพักผ่อนของเขา เวลาเขามา ทำงานนะ ทำไมเขาทำงานเสร็จจุล่งมากกว่าเราไปข้างหน้า

เพราะเขารู้จักพักผ่อน เขารู้จักทำเป็นจริงเป็นจัง แต่ของเราเวลาของเราทำนะ เราค้นหุรง แล้วทำโดยกิเลส ทำโดยเป็นโลก แล้วบอกว่าจะเอาธรรมๆ มันไม่เป็นธรรม เห็นไหม แต่ถ้าเรามี สติปัญญาแยกแยะปั๊บมันจะเป็นธรรมขึ้นมาแล้ว ถ้าเป็นธรรมขึ้นมา เราเป็นธรรมขึ้นมา มันมีผล นะ ปัจจัยตั้ง สันติภูมิก

เวลาเราปฏิบัติ ถ้าเราไม่ถึงธรรม เวลาสิ่งที่ไม่ถึงธรรมแล้วเราเอาสิ่งที่เราปฏิบัตินั้นว่าเป็น ธรรม เวลาเราไปนะ ชุมมสากัจฉา เอตมมุงคลมุตตมัม เหมือนเขาประมูลสินค้า เขาต้องบอกว่า สินค้านั้นมาจากที่ไหน แล้วมาประมูลพร้อมกัน นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราปฏิบัติธรรมของเรา ถ้ามันไม่ เป็นธรรมขึ้นมา เรารับรู้ของเราอย่างนั้น ฉะนั้น สินค้าของเราเวลาประมูล เราไปประมูล ผู้ที่เขา ตรวจสอบสินค้า เขาว่าสินค้านี้ไม่มีคุณภาพ ถ้าไม่มีคุณภาพ มันจะเป็นธรรมไปได้ไหมละ

แต่ถ้าเราตรวจสอบของเราตลอดเวลา เราตรวจสอบของเรา ถ้ามันไม่เป็นธรรม เรา ตรวจสอบ ถ้าเราตรวจสอบของเรา เราสู้ของเรา เราเห็นของเรา เราจะแก้ไขของเรา แต่เวลาคนอื่น เขาตรวจสอบขึ้นมา เขาตรวจสอบเพราะมันไม่เป็นความจริง มันไม่เป็นความจริงมันก็จะให้ผล ตามความเป็นจริงอย่างนั้นไม่ได้ ถ้าเป็นผลความจริงไม่ได้ มันมีมาตรฐานของมันอยู่แล้วว่า อริยสังฆมันมีหนึ่งเดียว ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

เวลาพูดถึง เห็นใหม่ ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ แล้วเกิดนิโรธด้วยมรรค แล้วมันออกไป เห็นใหม่ กุปปกรรม อกุปปกรรม สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา มันเป็นกุปปกรรม กุปปกรรม หมายถึงธรรมะที่ยังแปรสภาพไป เขาบอกว่าธรรมะนี้เป็นอนัตตา...มันเป็นอนัตตาของตัวเองมันแล้ว ธรรมชาติมันก็แปรปรวนของมันอยู่แล้ว นี่ธรรมะนี้เป็นอนัตตา สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา มันแปรปรวนของมันอยู่แล้ว แต่จิตของเราไม่จริงใจ

ถ้าจิตของเราจริง เพราะเป็นสัมมาสมาธิ มันจะเห็นจริงตามความเป็นจริง

เห็นใหม่ ที่มันเห็น เพราะมันเห็นอนัตตาจริงๆ มันเห็นการเปลี่ยนแปลงจริงๆ ใจ ทุกข์นี้เป็นสักแต่ว่า โลกนี้เป็นสักแต่ว่า คำว่า “สักแต่ว่า” มันเปลี่ยนแปลงของมัน ถ้าเปลี่ยนแปลงของมัน ถ้าจิตมันจริง ถ้าจิตเป็นสัมมาสมาธิ จิตที่มันจริง มันพิจารณาตามความเป็นจริงของมัน ถ้าพิจารณาตามความเป็นจริงของมัน พิจารณาซ้ำๆ

แต่นี้เป็นอนัตตาๆ ใครเป็นอนัตตา ถ้าสิ่งนี้เป็นอนัตตา ใครเป็นคนวางอนัตตา ใครเห็นอนัตตาแล้วมันปล่อยวางอย่างไร อย่างพิจารณากาย เห็นใหม่ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ ถ้ามันรวมลงนะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แล้วเวลาสังโยชน์มันขาด มันขาดอย่างไร ถ้าสังโยชน์มันยังอยู่ อย่างที่ว่าเป็นอนัตตาๆ เพราะมันยังเกี่ยวพันกันอยู่ มันเป็นวังกิเลสวันใจ ในเมื่อมันเป็นวังวนของกิเลสใจใหม่ เพราะกิเลสมันจำธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาใช้ใหม่ เพราะมีครูบาอาจารย์เทศนาว่าการมาใช้ใหม่ เพราะทฤษฎีธรรมะมันมีอยู่ใช้ใหม่ ถ้ามันมีอยู่ มันก็เป็นวังวนของมัน ธรรมะเป็นอนัตตา สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา

มันเป็นอนัตตาแน่นอน เป็นอนัตตาอยู่แล้ว แต่มันไม่มีจิตจริงที่รู้ที่เห็นตามความเป็นจริง

ถ้าจิตที่มันเป็นจริง ที่มันรู้เห็นตามความเป็นจริง เห็นใหม่ สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ทำลายทั้งหมด ทำลายทั้งสภาวะต่างๆ สภาวะธรรม ทำลายทั้งจิต ทำลายทั้งหมดเลย เพราะกายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แล้วมันรวมลง พอรวมลง สิ่งที่ว่าเวลาปฏิบัติถ้ามันเป็นความจริง มันจะเป็นความจริงของมัน ถ้าเป็นความจริงขึ้นมาแล้ว ในการประมูลสินค้านั้น เวลาเขาประมูลสินค้านั้น เขาต้องตรวจสอบก่อนว่าสินค้านี้มีคุณภาพไหม มีต่างๆ ไหม แล้วผู้ที่ประมูล คนที่ประมูลสินค้านั้นเขาก็รู้จัก เขารู้แล้วว่าสินค้านั้นดีเขาตรวจสอบของเขาได้ ถ้ามันเข้าไปในตลาดประมูลเดียวกันมันก็เหมือนกันนะ

เห็นไหม สัจจะมีหนึ่งเดียว ถ้าสัจจะมีหนึ่งเดียว ถ้าจิตใจของเราปฏิบัติแล้วถ้ามันไม่เป็นจริง เวลาไปประมวลนี้ประมวลไม่ได้ มันออกสู่ท้องตลาดไม่ได้ไง ถ้ามันออกสู่ท้องตลาดไม่ได้ ถ้าท้องตลาดที่เขาเป็นนักปราชญ์นะ แต่ถ้ามันไม่เป็นนักปราชญ์ เวลาออกไปสู่ท้องตลาดของโลก ถ้าออกเป็นของโลก นี่วังกิเลสวานมันก็วนไปเป็นโลก เราปฏิบัติธรรม เราเกิดมาในโลกนะ ถ้าปฏิบัติธรรมเพื่อธรรม เราจะพ้นออกไปจากโลก ถ้าพ้นออกไปจากโลกนะ

กามภพ เห็นไหม ตั้งแต่เทวดาลงมา รูปภพ ตั้งแต่พรหมที่เป็นรูป อรูปภพ นี่กามภพ รูปภพ อรูปภพ นี่คือวิภวัญญะ คือจิตที่เวียนตายเวียนเกิดในโลกนี้ ถ้าเวียนตายเวียนเกิดในโลกนี้ ถ้าเป็นธรรมในโลกมันก็เวียนตายเวียนเกิด เวลาเทวดา อินทร์ พรหม เรื่องอริยสัจเขาไม่รู้หรือ เขารู้แต่บุญกุศลของเขา บาปของเขา เขาหมดอายุขัยของเขาเมื่อไหร่ เขาสร้างบุญกุศลของเขา เขาก็เกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม แต่เขาก็มีอายุขัยของเขา

ฉะนั้น ถ้าเทวดา อินทร์ พรหมที่เขา มีสติมีปัญหา แล้วเขาจะมาฟังธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฟังธรรมครูบาอาจารย์ของเรา ธรรมอันนี้มันจะไปชำระกิเลสในใจของเขาเหมือนกันไง ถ้าเขามีสติปัญญาของเขา เขาไตร่ตรองของเขา เขาพิจารณาของเขา เขามีความสามารถที่จะพ้นจากทุกข์ได้เหมือนกัน แต่เป็นส่วนน้อย ส่วนน้อยเพราะว่าอะไร เพราะว่าเขาก็คือเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม ของเขา เขามีความสุขของเขา เป็นทิพย์ของเขา เขาเพลิดเพลินของเขา เวลาเขาจะตาย เขาถึงจะระลึกว่าเขา ก็หมดอายุขัยเหมือนกัน เห็นไหม สิ่งที่มีมันเป็นจริง มันเป็นเรื่องอย่างนั้นล่ะ

แม้แต่ว่าถ้าเรามันเป็นโลก มันก็เวียนสู่โลก แม้แต่เทวดา อินทร์ พรหม เขายังเข้าใจไม่ได้เลย ฉะนั้น สิ่งที่ปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมๆ สิ่งที่เป็นธรรม เราเกิดมาในปัจจุบันนี้ ในวงจรกรรมฐาน ในเมื่อเรามีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราที่ประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงขึ้นมา ถ้าเป็นจริงขึ้นมา มันก็เหมือนกับตลาดที่ประมวลเขามีผู้ที่ตรวจสอบสินค้า เขามีสินค้าที่เป็นข้อเท็จจริง

ฉะนั้น โอกาสของเรา ชีวิตของเรายังมีโอกาสนอยู่ เราจะต้องชวนขวายของเรา อย่าให้ชีวิตนี้...ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด ถ้ามันจะตายจากภพชาตินี้ไป มันเป็นโลกใจ กามภพ รูปภพ อรูปภพ จิตนี้มันต้องเวียนตายเวียนเกิดไปในวิภวัญญะแน่นอน ถ้าเวียนตายเวียนเกิดแน่นอน เพราะมันมีกิเลสตัดทอนความทะยานอยากอยู่ แต่ถ้าเราปฏิบัติของเราตามความเป็นจริงเดี๋ยวนี้

สิ่งที่ตามความเป็นจริง เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมมา สัพเพ ธมมา อนตตา ธรรมทั้งหลายในโลกนี้เป็นอนัตตา แล้วเราก็ได้ยินได้ฟังอยู่ทุกวัน สิ่งที่ธรรมที่เป็น อนัตตาๆ มันเป็นอนัตตาเพราะความที่จิตมันรู้มันเห็น ถ้าจิตมันรู้มันเห็น มันวางหมด พอมันปล่อย หมด มันเป็นอกุปปธรรม

จากว่าเป็นกุปปธรรม อกุปปธรรม ถ้าเป็นอกุปปธรรมมันจะเป็นอนัตตาใหม่ละ ถ้ามันไม่ เป็นอนัตตา ทำไมมันถึงไม่เป็นอนัตตา สิ่งที่ว่ามันเป็นทวิจิต เป็นมานะ มันไม่เป็นอนัตตา มันไม่เป็น กุปปธรรม ไม่เป็นกุปปธรรมเพราะอะไร เพราะทวิจิตมันเป็นเรื่องของกิเลสทั้งนั้นนะ แต่ เวลาถ้ามันเป็นอกุปปธรรม มันเป็นทวิจิตใหม่ มันไม่เป็นทวิจิตเพราะเหตุใด มันไม่เป็นทวิจิตเพราะ มันได้ชำระล้าง มันได้ทำลายออกไป มันจะเป็นทวิจิตได้อย่างไร

แต่มันเป็นความจริงของมัน ความจริงในตัวของจิต จิตจริง รู้เห็นตามความเป็นจริง ถ้ารู้ เห็นตามความเป็นจริงแล้วมันสำรอกคายออกตามความเป็นจริง ถ้าคายออกตามความเป็นจริง มัน เป็นจริงในดวงจิตนั้น ถ้าเป็นดวงจิตนั้น ที่มันเป็นอกุปปธรรมๆ อกุปปธรรมเพราะมันเป็นความ จริงในใจของมัน ถ้าในใจของมัน สิ่งนั้นถ้าเป็นความจริงแล้ว เวลาออกประมุข เห็นใหม่ มันพ้น จากกิเลส มันไม่ส่ว่วงวนของกิเลส มันจะเข้าสู่ธรรมๆ ถ้าเข้าสู่ธรรม ถ้ามันเป็นธรรมขึ้นมาแล้วนะ มีดวงตาเห็นธรรม พาดกระแส

การพาดกระแสแล้วเวลามาปฏิบัติมันปฏิบัติได้ง่ายขึ้นแล้ว เวลาผู้ที่ปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ท่าน พุฒไวั่นะ การปฏิบัติยากมีอยู่ ๒ คราว คราวหนึ่งคือคราวเริ่มต้น พอคราวเริ่มต้นกับคราวถึงที่สุด เพราะมันเป็นสิ่งที่ว่าจิตมันไม่เคยทำ แต่เวลามันพาดกระแสแล้ว สิ่งที่ว่ายากนี้เราได้ผ่านมาแล้ว พอได้ผ่านมาแล้ว เวลาปฏิบัติขึ้นไป ทำความสงบของใจเข้ามา พอจิตสงบแล้วมันไม่หนีจากกาย เวทนา จิต ธรรม สติปัญญา ๔ แต่สติปัญญา ๔ อริยสัจ ๔ ความเป็นจริงของใจขึ้นมามันจะมีการ กระทำของมันขึ้นมา ถ้าทำความจริงขึ้นมาละ สิ่งที่ตามความเป็นจริง มันจะเจริญองงามของมัน ขึ้นไป จากโศคาบัน สกิทาคามี อนาคามี ถึงที่สุดแห่งทุกข์

เพราะมันพาดกระแส พาดกระแสมันพัฒนาของมันขึ้นไป การพัฒนาการอย่างนี้มันเกิดมา จากที่ไหน ถ้าจิตเราไม่ทำ จิตเราไม่เป็นไป จิตอย่างเรามันก็โดนกิเลสครอบงำ การภาวนาที่ยาก ๒ คราว คราวที่มันผ่านความทุกข์ยากเข้ามาแล้ว แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นไป กิเลสที่มันละเหยียดมันก็มี เล่ห์กลอย่างละเอียด แต่เพราะมีประสบการณ์จากการพิจารณาจากข้างต้นขึ้นมา จากเริ่มต้นที่มัน

ยาก เราพิจารณาของเรามาแล้ว มันจะมีหลักมีเกณฑ์ พอมีหลักมีเกณฑ์ พอมันละเอียดขึ้นไป มันก็ใช้สติปัญญาที่เคยมีประสบการณ์มาแยกแยะของมันเข้าไป การแยกแยะนี่คือเดินมรรค

สิ่งที่เดินมรรค เห็นใหม่ มรรค ๘ อตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค ถ้าเวลามันลงสู่มัชฌิมาปฏิปทา ความเป็นมัชฌิมาปฏิปทา มันปฏิบัติไปแล้วการทำงานมันไม่มัชฌิมาปฏิปทา เพราะมันไม่มีความชำนาญ เวลาปฏิบัติไป เวลาจิตมันไม่สงบมันก็ไม่เห็นสิ่งใด พอจิตสงบ ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้าความเป็นจริง เวลาสมาธิมันเข้มแข็งขึ้นมามันก็ชัดเจนมาก เวลาสมาธิมันอ่อนแอลง การพิจารณานั้นมันก็เป็นเรื่องของกิเลส มันก็เป็นเรื่องของสัญญา

สิ่งที่ปฏิบัตินี้มันฝึกหัดประพฤติปฏิบัติจนเป็นความเป็นจริงขึ้นมา พอเป็นมัชฌิมาปฏิปทา มันรวมตัว มรรคสามัคคีมันก็ทำลายกันอีก ถ้าทำลายกันอีก นี้กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระฉกใส มันจะว่างของมันขึ้นไป แล้วถ้าจับจิตขึ้นไปได้มันจะเป็นกามราคะ กามราคะนี้ยิ่งทำให้ล้มลุกคลุกคลานมาก เพราะกามราคะมันเป็นขุนพล สิ่งที่เป็นขุนพลนะ มันเป็นขุนพล ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันเป็นขุนพลของอวิชชา

ฉะนั้น ขุนพลของอวิชชามันจะต้องมีเล่ห์เหลี่ยม มันจะต้องมีกำลังของมัน มันต้องมีเทคนิคของมันมากมายมหาศาล ฉะนั้น เวลาปฏิบัติขึ้นไป ความใกล้ชิด ความเร็วของมัน จิตที่มันพิจารณาด้วยความรอบคอบ ด้วยมหาสติ มหาปัญญา มันจะเข้าใจว่าสติปัญญา กับมหาสติ มหาปัญญาแตกต่างกันอย่างไร ถ้าแตกต่าง มันพิจารณาของมันจนซ้าซากของมัน พิจารณาซ้าพิจารณา ซาก มันจะละเอียดเข้ามาๆ ความละเอียดเข้ามาๆ สุดท้ายแล้วมันจะเร็วมาก เร็วที่ว่าเกิดดับๆ ในหัวใจเลย เกิดดับๆ ด้วยอะไร? เกิดดับด้วยกิเลส

แต่เวลามันเป็นธรรมละ เป็นธรรมมันพิจารณาด้วยปัญญาแยกแยะของมัน เวลามันปล่อยวางมันก็ดับเหมือนกัน แต่ดับด้วยปัญญา ดับด้วยมหาสติ มหาปัญญา พอมันดับไป ดับเดียวมันก็เกิดอีก เกิดอีกเพราะอะไร เพราะมันยังไม่สมุจเฉทปหาน เวลามันสมุจเฉทปหาน มันทำลายในหัวใจ เวลามันขาดไปแล้ว ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนเข้าไปถึงสู่ตัวของจิต

นี่คราวที่มันยาก ยากอยู่ ๒ คราว คราวเริ่มต้นและคราวถึงที่สุด เพราะคราวถึงที่สุดมันเป็นงานด้วยปัญญาญาณ ด้วยญาณอันละเอียด มันต้องละเอียดรอบคอบ ถึงที่สุดถ้าคนมีอำนาจวาสนา นะ มันจับต้องได้ มันพิจารณาได้ พอพิจารณาได้ พอถึงที่สุดแล้วมันทำลาย ทำลายนะ เวลาทำลาย

ทั้งหมดแล้วมันทำลายภวาสวะ ทำลายทั้งภพทั้งหมดจบสิ้นกระบวนการหมดไป สัมผัสเข้าไป
วิปยุตคายออกมาแล้วถึงมรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑

พอมันหมดสิ้นสุดแล้ว สิ่งใดๆ ก็ไม่มีในธรรมชาตุนี้ ธรรมชาตุนี้ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งใด เห็น
ใหม่ เวลาวังกิเลสวันมันก็วนให้หัวใจนี้อยู่ในวังวนของมัน เวลาประพตปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์
แล้วมันเป็นธรรมชาตุนั้นๆ จะไม่มีวังวนไหนอีกแล้ว กามภพ รูปภพ อรูปภพ นี้วิญญูะ ผล
ของวิญญูะ จิตดวงนี้มันครอบงำ ๓ โลกชาตุนั้นมันพ้นจากวิญญวนไป พอมันพ้นจากวิญญวนไป มันถึงไม่
เป็นวังกิเลสวัน เอวัง